

Askildrup

Fra stille landsby - til driftig mejeriby og retur

Af: Arne Kusk

I arkiverne kan man finde mange oplysninger om Askildrup i 16-17 og 1800tallet. Det har dengang været en stille landsby med næsten samme antal gårde og huse som nu. Som stort set hele Østhimmerland var de alle fæstere under Lindenberg. De skulle gøre hoveriarbejde på godset og betale landgilde, som man kaldte det pengebeløb, de også skulle betale for brugsretten af deres gårde og huse. Ligesom gårdene også skulle gøre "spanddage" dvs. de skulle møde på Lindenberg med hestespand. Alt dette gjorde, at de ikke fik meget ud af deres egne gårde.

Man kan se de ofte fragik gårdene i fattigdom og armod, nye fæstere kom til, og dem gik det som regel ikke bedre. Som andre steder slutter en del fæstebreve med, "den nye fæster ægter enken" når en fæster "fradøde gården" som det benævnes. Så fik den nye mand en gård, og enken var forsørgt.

Sidst i 1700 tallet kom en ny jordfordeling, så hver gård stort set fik sin jord samlet, som den var til for få år siden. Man var gået fra korporlig hoveriarbejde, til at betale med korn og et pengebeløb til godset, så man fik bedre tid til sine egne marker. Alt sammen ting der forbedrede situationen lidt op gennem første del af 1800tallet. Den så almindelige udflytning af gårde i sidste halvdel af 1800, berørte ikke Askildrup meget. Kun een gård blev udflyttet, nemlig Ulvedal, som tidligere hed Bakkegården og lå ca. hvor Blenstrupvej 19 ligger i dag.

Omkring århundredskiftet 18-1900 var byen nogle år også "borgmesterby". I gården Blenstrupvej 34 boede sognerådsformand Niels Hansen. I hans stue blev sognerådsmøderne holdt vedr. kommunens drift. Herfra udleveredes nødvendig fattighjælp, mest i form af en skæppe rug eller byg.

1887 indtraf vende punktet. En kreds af landbrugere blev enige om at oprette andelsmejeriet Bækgård i Askildrup, på adressen der i dag hedder Blenstrupvej 37. Det var bønder fra bla. Gerding, Fræer, Sejlstrup, Blenstrup, Horsens m. fl. Man sagde mejerierne blev lagt efter, at et spand heste skulle kunne gå turen hen og hjem på ca. tre timer, det var det de kunne klare uden foder.

Det først byggede mejeri brændte i 1918, og et nyt og moderne blev bygget med separat mejeribestyrer bolig. Men det fra 1887 var startskuddet til Askildrup blev en driftig mejeriby. Mælkevognene blev hurtigt en vigtig del af transport og distribution i lokalsamfundet.

Nogle år senere ville en kreds af borgere også gerne have en brugsforening i byen. Sine og Søren Sørensen, der boede Blenstrupvej 23, tilbød deres storstue som butiksløkkale, hvis de så kunne blive uddeler par, og sådan blev det. Her afleverede mælkevognene æg og ordrebøger "brugsbøgerne". Efter deres besøg på mejeriet, var varerne pakket og klar til hjemturene og de ventende kunder. At formiddagen var forbeholdt mælkevogne, og byens kunder måtte vente til over middag, var en stiltiende aftale. Der siges så at sidst på dagen, var der både tid og husrum til dem, der også gerne ville ha en dram.

"Uddeler Søren" og hans søskende byggede i øvrigt på ca. samme tid også huset Ny Tustrupvej 4 til deres forældre, som var gået fallit med en gård. Faderen Kresten Sørensen

Askildrup Mejeri

ernærede sig bl.a. ved at køre rundt på egnen med en trillebør og opkøbe klude og ben. Senere fik han installeret en kværn trukket af en nymodens petroleumsmotor og drev kort tid et lille mølteri. Han kom ulykkeligt af dage i en sandgrav i Gerding 1903.

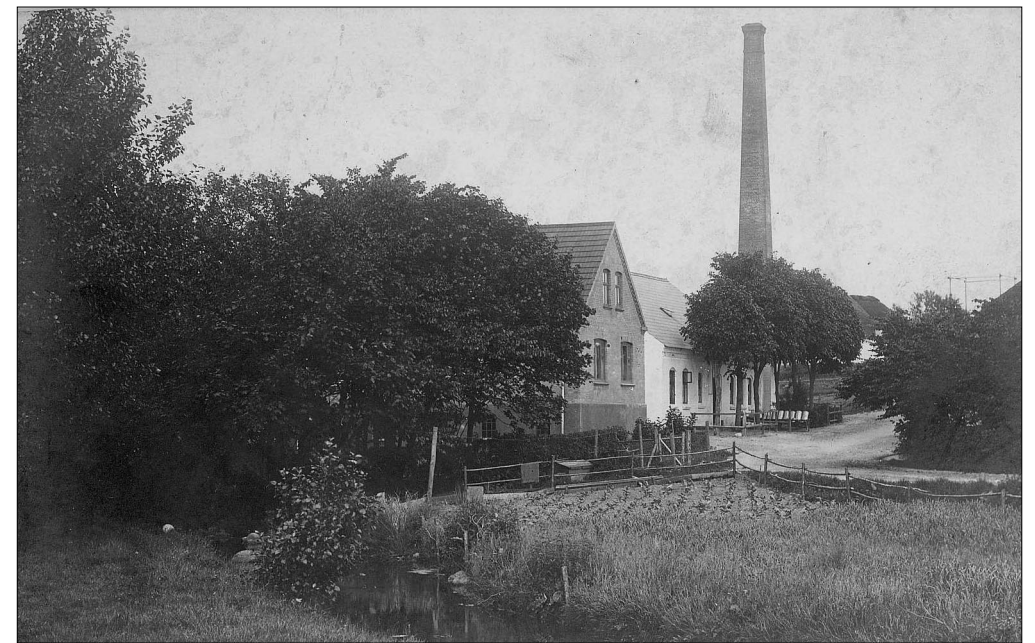
Derefter drev Chr. Henriksen (kaldt Bette Henriksen) smedje i huset. Han blev forhandler af Dronningborg tærskværker og Dania kværne, som han solgte i stort tal til egnens bønder. Jeg husker ham fra 1940erne, som en lille ældre mand der cyklede rundt og solgte og reparerede. Hans kone Stine var kokekone, også hun benyttede af og til mælkevognene som transportmiddel, når hun skulle udenbys og kokkerere.

Vi er nu fremme ved den tid, jeg kendte byen bedst. I 1940erne var jeg ofte med min far på mælketur med hestevogn, det var før den nye vej gennem byen var etableret. Der skulle gode heste og kusk til at holde den gammeldags mælkevogn uden bremses forbi kilden, ned ad bakken og rundt i svinget. I 1950erne kørte jeg selv forskellige mælketure med traktor for maskinstationer i Askildrup og Gerding.

Askildrup var nu virkelig blevet en by med gang i. Jeg prøver at give indtryk af en dagligdag.

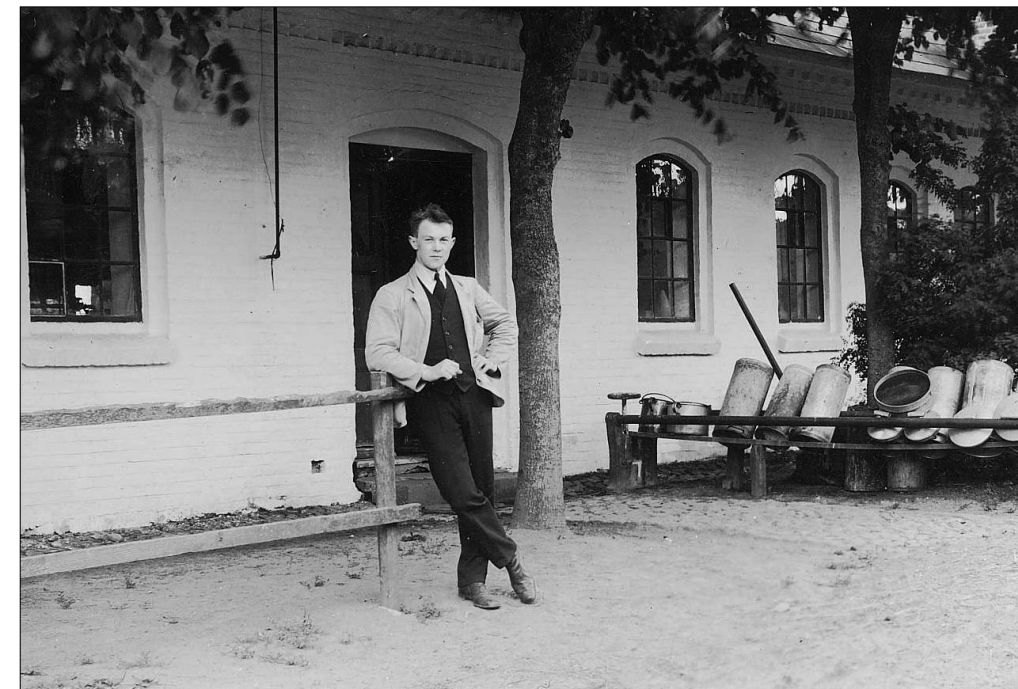
Morgenen startede som i andre landsbyer med støj fra morgenmalkning og fodring. Et par timer tidligere var vognmand Severin Nielsen og hans søn Anker startet. De begyndte meget tidligt, når de skulle køre landmændenes dyr til slagteriet. Ikke altid helt lydløst, Severin kunne være lidt morgenilte. De klarede også transporten af smør fra mejeriet til Aalborg havn.

Fra smedjen lød klangen af slag på ambolten, og i den mørke tid sås de skarpe lysglimt fra svejseværket. Byens smed var nu Otto Pedersen, i den dengang nye hvide smedje

ved broen over bækken. På mejeriet var man i fuld gang med at fyre op under kedlen for at skabe tryk til dampmaskinen, der gennem et system af aksler, hjul og remme trak centrifugen, smørkernen mv.

Klokken ca. halv otte begyndte en hektisk formiddag når de første mælkevogne ankom. Kom man fra syd og vest siden var første aflæsning ved Smeden. Her blev diverse plovskær til tynding, brækkede skovlskafter m v. læsset af. Otto og smedesvenden gik lynhurtigt i gang med reparation, så mælkevognen kunne få dem med hjem. Næste stop var fryseboksen beliggende som nabo til mejeriet. Det var et andelsfryseri, som egnens hjemmeslagter Alfred Jacobsen havde fået en del af sine kunder til at tegne andele i. Her indleverede mælkekusken "frysesedler", som var hæftet på mælkespandene, og "frysekonen" fandt efter sedlerne dagens middag frem, mens mælkekusken var på mejeriet. I nogle år var Agnes Korup "frysekone". Hun boede Blenstrupvej 27, og havde også is og brødsalg her. I huset havde tidligere boet en mand ved navn Dam, som en tid også var lidt af byens forretningsliv, måske mest med rationeringsmærker, sorte grise og andre på grund af krig og rationering let omsættelige ting. Dam var en gemytlig mand, om hvem der altid gik morsomme historier. I det hele taget var mange af byens beboere på den tid, mennesker med lune og humor, der gerne fortalte en god historie om hinanden. Skal vi lige ta en med: En dag sendte Dam en nødtørftigt indpakket kvart sort gris med rutebilen, chaufføren klagede over der ingen adresse var på, men fik besked på den bare blev afhentet. På hjemturen kom chaufføren og fortalte, at det var gået helt galt, politiet var kommet og taget grisen med. Dams kommentar var: Ja men det var da også en politimand, der havde købt den.

EGNSMINDER FRA DEN TIDLIGERE SKØRPING KOMMUNE 2011

Fortsætter side 8

Askildrup Mejeri